

dr. sc. Dubravka Akšamović*

dr. sc. Lidija Šimunović**

ZAKON O STEČAJU POTROŠAČA U SLUŽBI ZAŠTITE GRAĐANA: POSTIGNUĆA I IZAZOVI***

U radu se analiziraju zakonska rješenja o stečaju potrošača i jednostavnom stečaju potrošača te raspoloživi statistički podatci o postupcima stečaja potrošača od donošenja Zakona o stečaju potrošača do danas. Uvodno se iznosi komparativna analiza temeljnih regulativnih modela o stečaju potrošača te se polemizira o svrsi propisa o stečaju potrošača. Centralni dio rada posvećen je ključnim pitanjima u postupku redovnog i jednostavnog postupka stečaja potrošača uz kritički osvrt na prijepore i dileme što se javljaju u praksi. Posebna pozornost posvećuje se kriterijima i uvjetima za oslobođenje od preostalih obveza poštenog dužnika, trajanju provjere ponašanja, imovini potrošača koja ulazi u stečajnu masu uz komparativnu analizu pravnih rješenja i prakse usporedivih zakonodavstava. U zaključku se daje opća ocjena autora o postignućima Zakona od njegova stupanja na snagu u siječnju 2016. godine do danas te uočenim izazovima za koje pro futuro treba ponuditi odgovarajuća (pravna) rješenja.

Ključne riječi: stečaj potrošača, jednostavni postupak stečaja potrošača, poštenu potrošač, stečajna masa, oslobođenje od plaćanja preostalih obveza.

---

* Dr. sc. Dubravka Akšamović, redovita profesorica na Katedri za trgovačko, financijsko, pomorsko i općeprometno pravo Pravnog fakulteta Sveučilišta u Osijeku (*Full Professor, Chair of Commercial Law, Financial Law, Maritime and General Transport Law, Faculty of Law, Josip Juraj Strossmayer University of Osijek*): daksamov@pravos.hr

ORCID-ID: orcid.org/0000-0003-4714-7440

** Dr. sc. Lidija Šimunović, docentica na Katedri za trgovačko, financijsko, pomorsko i općeprometno pravo Pravnog fakulteta Sveučilišta u Osijeku (*Assistant Professor, Chair of Commercial Law, Financial Law, Maritime and General Transport Law, Faculty of Law, Josip Juraj Strossmayer University of Osijek*): lsimun@pravos.hr

ORCID-ID: orcid.org/0000-0003-4753-5590

*** Ovaj rad nastao je u sklopu internih projekata Pravnog fakulteta Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku pod nazivom *Pravna sigurnost, vladavina prava i učinkovita pravna zaštita u trgovačkim, insolventijskim, građanskim i upravnim sporovima kao pretpostavka kontinuiranog gospodarskog i društvenog razvoja* i projekta br. IP-PRAVOS-10 – *Suvremene tendencije razvoja hrvatskog građanskog pravosuđenja*.

1. UVOD

U siječnju 2016. godine u Hrvatskoj je nakon višegodišnjih rasprava o potrebi i opravdanosti donošenja propisa kojim bi se regulirao stečaj potrošača na snagu stupio Zakon o stečaju potrošača.¹ Temeljni je cilj donošenja tog zakona bio osigurati pravnu zaštitu građanima u financijskim poteškoćama i prezaduženim građanima koji zbog blokade računa nisu mogli ispunjavati svoje financijske obveze.

Naime, pravne i ekonomske analize koje su prethodile donošenju Zakona pokazale su da broj građana koji se suočava s ozbiljnim financijskim poteškoćama i prezaduženošću eksponencijalno raste.² Tako je primjerice samo u 2015. godini (koja je prethodila donošenju Zakona) u odnosu na godinu prije ukupan broj prezaduženih građana narastao za oko 2,5 % na godišnjoj razini (s 54,1 % u 2014. godini taj je broj narastao na 56,8 % u 2015. godini).³

Navedeni pokazatelji bili su nesporni i dostatno čvrsti argumenti koji su govorili u prilog potrebe donošenja zakona koji bi svim građanima koji se suočavaju s financijskim poteškoćama i blokadom računa omogućio reprogramiranje obveza, umanjeње i djelomično oslobođenje od plaćanja obveza, a u konačnici i novi početak.

Uz navedeno, Zakon je osim koristi za blokirane građane nesporno trebao imati i pozitivne efekte za vjerovnike. Naime, nemogućnost podmirenja financijskih obveza velika broja građana negativno se reflektirala na njihove vjerovnike čije su šanse za namirenje potraživanja zbog blokade računa građana bile vrlo male ili nikakve.

Također, Hrvatska je kao potpisnica (Europske) Konvencije za zaštitu ljudskih prava preuzela obvezu poštivanja osobnog i obiteljskog života (članak 8. Konvencije), što je osobito važno istaknuti zbog toga što se velik broj građana zbog gospodarske krize i krize uzrokovane COVID-om našao u situaciji da ostane bez svog doma.

Imajući u vidu sve navedeno, neprijeporno je riječ o važnom zakonu čije donošenje ne treba posebno opravdavati. To potvrđuje i broj postupaka stečaja potrošača.

Prema raspoloživim podacima, u šest godina primjene Zakona osobni stečaj prošlo je oko 46.000 građana, podnesena su 1262 zahtjeva za provedbu izvansudskog postupka pred savjetovalištem.⁴ Navedeni podatci govore u prilog tezi da Zakon nije ostao tek mrtvo slovo na papiru, već da je mnogim prezaduženim građanima osigurao priliku za novi početak.

---

¹ Narodne novine, br. 100/15, 67/18, 36/22.

² Konačni prijedlog Zakona o stečaju potrošača, Ministarstvo pravosuđa, Zagreb, rujan 2015., str. 28 (<https://vlada.gov.hr/UserDocsImages//2016/Sjednice/2015/245%20sjednica%20Vlade//Kona%C4%8Dni%20prijedlog%20zakona%20o%20ste%C4%8Daju%20potro%C5%A1a%C4%8Da..pdf>).

³ *Ibidem*.

⁴ Pregled zbirnih podataka iz sustava Stečaj potrošača – izvansudski postupak, FINA, <https://www.fina.hr/-/pregled-zbirnih-podataka-iz-sustava-stecaj-potrosaca-izvansudski-postupak> (23. 7. 2023.).

Međutim, unatoč tome, od donošenja Zakona pojedina su zakonska rješenja izložena sustavnoj kritici javnosti i struke, što je posljedično rezultiralo i dvjema izmjenama Zakona.

Zakon je prvi put izmijenjen 2018. godine, a potom i 2022. godine. Novelom Zakona iz 2018. godine uvodi se nov institut tzv. jednostavnog postupka stečaja s ciljem brže i učinkovitije provedbe stečaja nad potrošačem. Posljednjom novelom Zakona iz 2022. godine provodi se usklađivanje domaćeg zakonodavstva s Direktivnom EU 2019/1023 o okvirima za preventivno restrukturiranje, otpust duga o zabranama te mjerama za povećanje učinkovitosti postupaka koji se odnose na restrukturiranje, nesolventnost i otpust duga⁵, ali se mijenjaju i odredbe Zakona koje su se u praksi pokazale spornima.

Slijedom navedenog, cilj je ovoga rada na temelju analize zakonskih rješenja, statističkih podataka i dosadašnjih iskustava iz prakse dati kritički osvrt na šest godina provedbe Zakona. Upozorit će se na sporna pitanja i dvojbe koje se javljaju u kontekstu stečaja potrošača.

Prvo će se uvodno dati kratak komparativni prikaz razvoja instituta o stečaju potrošača, u okviru čega će se izložiti temeljni modeli pravne regulacije o stečaju potrošača. Potom će se izložiti ključne odrednice redovnog i jednostavnog stečaja potrošača s naglaskom na aktualna pitanja i prijepore koji se javljaju u kontekstu stečaja potrošača. U zadnjem dijelu rada problematizirat će se pitanje utvrđivanja i raspolaganja imovinom potrošača.

Autori će u zaključku na temelju provedene analize iznijeti osobna stajališta o postignućima, ali i o izazovima u postupcima stečaja potrošača za koje u budućnosti treba ponuditi odgovarajuća rješenja.

2. KRONOLOŠKI PRIKAZ REGULACIJE O STEČAJU POTROŠAČA: HETEROGENOST PRAVNIH MODELA REGULACIJE

Stečaj potrošača pravni je institut koji se u zakonodavstvima razvijenih zapadnih država pojavljuje još krajem 19. stoljeća. Začetnikom pravne regulacije stečaja potrošača smatraju se Sjedinjene Američke Države (SAD) koje su stečaj potrošača regulirale već krajem 19. stoljeća u okviru općih propisa stečajnog prava.⁶ U Europi su

---

⁵ Direktiva (EU) 2019/1023 Europskog parlamenta i Vijeća od 20. lipnja 2019. o okvirima za preventivno restrukturiranje, otpustu duga i zabranama te o mjerama za povećanje učinkovitosti postupaka koji se odnose na restrukturiranje, nesolventnost i otpust duga i o izmjeni Direktive (EU) 2017/1132 (dalje u tekstu: Direktiva o restrukturiranju i nesolventnosti) L 172/18 od 26. 6. 2019.

⁶ SAD je od 1800. do 1898. godine donio tri stečajna zakona. Prvi stečajni zakon donesen je 1800. godine. Taj je stečajni zakon zamijenio stečajni zakon iz 1841. godine. Potom je 1867. godine donesen

posebne propise o stečaju potrošača među prvima donijele Danska 1984. godine i Francuska 1989. godine.⁷ Velik broj zapadnoeuropskih država prihvatio je zakonodavstvo o stečaju potrošača od 1993. do 1999. godine, kako slijedi, Finska i Norveška 1993. godine, Švedska, Njemačka i Austrija 1994. godine.⁸

U državama istočne Europe propisi kojima se regulira stečaj potrošača počinju se donositi desetak godina poslije i uglavnom pod utjecajem njemačkog prava i prava EU-a. Tako je primjerice Slovačka donijela Zakon o stečaju potrošača 2006. godine⁹, Poljska 2009. godine¹⁰, Mađarska 2015. godine. U Hrvatskoj je, kao što je uvodno istaknuto, Zakon o stečaju potrošača donesen u rujnu 2015. godine, s tim da je stupio na snagu 1. siječnja 2016. godine.

Iako se propisi o stečaju potrošača u svim državama donose s istim ciljem, a to je primarno pravna zaštita građana koji su suočeni s ozbiljnim financijskim poteškoćama i nemogućnosti urednog podmirenja financijskih obveza, doktrinarno se, na temelju analize pravno-političkih ciljeva i pravnih rješenja konkretnih propisa, mogu definirati dva osnovna modela zakonodavstva o stečaju potrošača: prvi, anglosaski model koji je na snazi u SAD-u, i drugi, kontinentalnopravni model koji je prevladavajući u europskim državama¹¹, s tim da se u okviru potonjeg modela pojavljuje nekoliko podmodela regulacije stečaja potrošača, poput skandinavskog modela¹², njemačkog modela¹³, francuskog modela¹⁴ itd.¹⁵

---

treći po redu stečajni zakon. Četvrti stečajni zakon, koji se smatra pretečom suvremenog stečajnog zakona SAD-a, donesen je 1989. godine, Moss, D., Johnson, G. (1999). *The Rise of Consumer Bankruptcy: Evolution, Revolution of Both?* 73 *American Bankruptcy Law Journal*, 311, str. 311–314.

⁷ V. Kilborn, J. (2018). *The Rise and Fall of Fear of Abuse in Consumer Bankruptcy: Most Recent Comparative Evidence from Europe and Beyond*, Tex. L. Rev. 96, str. 1327–1352. Niemi-Kiesilainene, J. (1999). *Consumer Bankruptcy in Comparison: Do we Cure a Market Failure or a Social Problem*, *Osgoode Hall Law Journal*, 37 (1) str. 473–503, <http://digitalcommons.osgoode.yorku.ca/ohlj/vol37/iss1/21> (16. 7. 2023.).

⁸ Kilborn, *supra note 7*.

⁹ *Ibidem*.

¹⁰ Masnicka, M.; Kruczalak-Jankowska, J. (2022). *Evolution of consumer bankruptcy in Poland: A chance for a new life for insolvent debtors?* *Int. Insolv. Rev.* 32, str. 217–234.

¹¹ V. o tome: Niemi-Kiesilainene, J., *supra note 7*. Calu, M. (2022). *Steps towards harmonizing and improving consumer insolvency rules in EU*, *LESIJ No. XXIX*, Vol. 2, str. 9.

¹² Skandinavski model regulacije smatra se najstrožim modelom regulacije gdje se od potrošača očekuje da otplati dug vjerovnicima.

¹³ Njemački je model, ako ga uspoređujemo sa skandinavskim modelom, blaži za vjerovnike. Okosnica je postupka plan otplate uz zakonsku mogućnost oprosta preostalog duga nakon proteka roka povjere ponašanja.

¹⁴ Francuski model regulacije koji je na snazi u Francuskoj i državama Beneluxa predviđa dugačko razdoblje otplate duga i stroge uvjete za otpust duga. Taj model regulacije zastupa ideju o postizanje dogovora (sporazuma) između potrošača i vjerovnika o namirenju duga.

¹⁵ V. o tome: Calu, M., *supra note 11*, str. 9.

U pravnoj doktrini anglosaski pravni model stečaja potrošača navodi se kao primjer pravnog modela regulacije koji najviše ide na ruku potrošaču kao stečajnom dužniku. Naime, potrošači koji podnesu prijedlog za stečaj na temelju članka 7. Stečajnog zakona SAD-a oslobađaju se obveze otplate svih dugova odmah nakon unovčenja imovine koju imaju, pa čak i ako je ona nedostatna za namirenje vjerovnika. Međutim, u kontekstu razmatranog, treba napomenuti da je stečaj na temelju članka 7. Stečajnog zakona SAD-a samo jedan od tri moguća načina provedbe stečaja. U pravu SAD-a stečaj se može provesti i na temelju odjeljka 13. Stečajnog zakona te odjeljka 11. Stečajnog zakona, koji kao i stečajni propisi država kontinentalne Europe predviđaju sastavljanje plana otplate duga u okviru kojeg postoji obveza potrošača kao stečajnog dužnika da u cijelosti ili djelomično namiri obveze vjerovnicima.

Drugi navedeni model koji je zastupljen u državama kontinentalne Europe naglasak stavlja na ekonomski oporavak dužnika.¹⁶ Dužniku se omogućuje novi početak, ali se od njega očekuje da na osnovi plana otplate duga barem djelomično namiri vjerovnike. Taj se pravni model regulacije u usporedbi s anglosaskim modelom smatra bitno strožim prema potrošačima jer im u pravilu ne omogućuje automatski oprost duga.¹⁷ Oprost duga može dobiti samo pošten potrošač, i to tek protekom razdoblja provjere potrošača koje se razlikuje od države do države i traje od jedne do sedam godina, pa i duže.

Potonji je model regulacije na snazi i u Hrvatskoj. Od dužnika se primarno očekuje da namiri vjerovnike. Zakon sadržava pravnu mogućnost oslobođenja od (preostalih) obveza potrošača kao stečajnog dužnika. Upravo je mogućnost oslobođenja od svih ili znatna dijela obveza većini potrošača jedan od temeljnih razloga zbog kojeg se odlučuju na pokretanje stečaja. Međutim, pravni je put od pokretanja stečaja do oslobođenja od (preostalih) obveza dugotrajan, složen i ovisan o nizu faktora te o tome provodi li se nad potrošačem „redovni“ ili „pojednostavljeni“ postupak stečaja.

3. „REDOVNI“ POSTUPAK STEČAJA POTROŠAČA

„Redovni“ postupak stečaja potrošača u Hrvatskoj se provodi od 1. siječnja 2016. godine. Može ga pokrenuti potrošač ili njegov vjerovnik¹⁸ samo ako je potrošač nesposoban za plaćanje, odnosno ako najmanje 90 dana uzastopno nije ispunio jednu ili više dospjelih novčanih obveza u ukupnom iznosu većem od 20.000,00 kn.¹⁹

¹⁶ Niemi-Kiesilainene, J., *supra* note 7, str. 475.

¹⁷ Skandinavske države u posljednjih nekoliko godina reformirale su propise o stečaju potrošača i uvele mogućnost oprosta preostalog duga.

¹⁸ Izvansudski postupak može pokrenuti potrošač ili svaki njegov vjerovnik, dok postupak na sudu može pokrenuti samo potrošač. U oba slučaja samo ako su ispunjene pretpostavke za pokretanje postupka, odnosno ako postoji stečajni razlog.

¹⁹ Članak 5. Zakona o stečaju potrošača.

Postupak stečaja potrošača provodi se u dvije faze. U prvoj fazi postupka koja se provodi pred savjetovalištem pokušava se postići izvansudski sporazum između potrošača i vjerovnika o namirenju obveza vjerovnicima. Ako tijekom toga postupka ne dođe do sklapanja izvansudskog sporazuma, pokreće se postupak na sudu, čime započinje druga faza stečaja potrošača.

a. Izvansudski postupak

Kao što je rečeno, stečaj potrošača u prvoj se fazi provodi pred savjetovalištem, odnosno pred FINA-om ili drugom osobom koja je dobila dozvolu za obavljanje poslova savjetovališta.²⁰

Riječ je o izvansudskom postupku koji se pokreće na temelju zahtjeva potrošača ili bilo kojeg njegova vjerovnika²¹ radi sklapanja izvansudskog sporazuma između potrošača i njegovih vjerovnika.

Naime, hrvatski Zakon o stečaju potrošača po uzoru na pravila koja su na snazi u Njemačkoj²² i drugim europskim državama propisuje obvezu potrošaču da prije pokretanja stečajnog postupka na sudu pokuša u dogovoru s vjerovnicima sklopiti izvansudski sporazum.²³ Time se s jedne strane potrošaču omogućuje da izbjegne pokretanje stečajnog postupka, a s druge strane nastoji spriječiti pretjerano opterećenje sudova velikim brojem stečajnih postupaka. Izvansudski postupak pred savjetovalištem može trajati najduže trideset dana od dana sastanka potrošača i njegovih vjerovnika.²⁴ Na potonjem sastanku, na koji se pozivaju svi vjerovnici, vjerovnicima se prezentira plan ispunjenja obveza kako bi se na temelju njega postigao dogovor o sklapanju izvansudskog sporazuma. Izvansudski sporazum u osnovnome sadržava podatke o vrsti, opsegu i vremenu ispunjenja obveza i, ako je sklopljen, ima učinak izvansudske nagodbe i predstavlja ovršnu ispravu.²⁵

Statistički podatci koje objavljuje FINA pokazuju da razrješenje odnosa između potrošača i vjerovnika sklapanjem izvansudskog postupka nije zaživjelo u praksi. Naime, prema podacima iz FINA-e od 1. siječnja 2016. godine do 14. srpnja 2022. go-

---

²⁰ Članak 9. Zakona o stečaju potrošača.

²¹ Članak 12., st. 3. Zakona o stečaju potrošača.

²² Insolvenzordnung, Gesetz vom 05.10.1994 (BGBl. I S. 2866), in Kraft getreten am 19.10.1994 bzw. 01.01.1999 zuletzt geändert durch Gesetz vom 20.07.2022 (BGBl. I S. 1166) m.W.v. 27.07.2022 bzw. 01.11.2022; V. o tome: Heuer, J.-O. (2020). *Hurdles to debt relief for "no income no assets" debtors in Germany: A case study of failed consumer bankruptcy law reforms*, Int Insolv Rev. 29, str. 44–76, John Wiley & Sons Ltd, wileyonlinelibrary.com/journal/iir (17. 7. 2023.).

²³ Izvansudski postupak koji prethodi stečaju potrošača predviđaju propisi brojnih europskih država. Npr. Poljska je reformom Stečajnog zakona uvela jednostavni stečaj potrošača 2020. U Njemačkoj jednostavni postupak stečaja potrošača predviđa odredba iz članka § 305 Insolvenzordnung.

²⁴ Članak 18., st. 1. Zakona o stečaju potrošača.

²⁵ Članak 20., st. 1. Zakona o stečaju potrošača.

dine, predana su ukupno 1.262 zahtjeva za provedbu izvansudskog postupka pred savjetovalištem.²⁶ Od navedenog broja predanih zahtjeva, sklopljeno je ukupno 16 izvansudskih sporazuma te je izdano ukupno 935 potvrda o neuspjelom sklapanju izvansudskog sporazuma.²⁷

Statistička izvješća iz poredbenih europskih zakonodavstava također bilježe malen broj sklopljenih izvansudskih sporazuma. Primjerice, u Njemačkoj je u 2022. godini pokrenuto 65.487 stečaja potrošača, a u samo 691 postupku sklopljen je izvansudski sporazum, odnosno u svega cca 1 % postupaka.²⁸

Slijedom navedenog, postavlja se pitanje zašto je tomu tako.

Ocjenjuje se da je tomu više razloga. Prvo, vjerovnici nemaju nikakva jamstva da će im dugovi biti plaćeni unatoč sklopljenom sporazumu pa nisu ni previše zainteresirani za njegovo sklapanje. Između vjerovnika i potrošača sigurno postoji odnos nepovjerenja jer vjerovnici nisu uspjeli naplatiti svoje tražbine.

Nadalje, velika većina potrošača koji se odluče na stečaj ne čini to da bi namirila vjerovnike, nego da bi se oslobodila duga. Njihove su financijske poteškoće uglavnom ozbiljne i dugotrajne i ni oni sami, pa čak i kada postoji dobra volja da se pridržavaju uvjeta dogovora koji su definirani sporazumom, ne mogu biti sigurni da će moći ispunjavati obveze u opsegu i u skladu s rokovima predviđenim izvansudskim sporazumom.

I posljednje, Zakon o stečaju potrošača, po uzoru na pravila njemačkog Stečajnog zakona²⁹, predviđa da **svi** vjerovnici moraju pristati na sklapanje sporazuma. Člankom 19. Zakona predviđeno je da ako neki od vjerovnika nakon objave poziva za sudjelovanje izjavi da ne želi sudjelovati u izvansudskom postupku ili ako pokrene ili nastavi ovršni postupak, smatra se da sklapanje izvansudskog sporazuma nije uspjelo.³⁰

Objektivno gledajući, čini se malo vjerojatnim da će baš svi vjerovnici biti zadovoljni i suglasni s planom otplate i da će pristati na sklapanje izvansudskog sporazuma. U prilog tom zaključku govore i navedeni statistički podatci o malom broju sklopljenih izvansudskih sporazuma.

---

²⁶ <https://www.fina.hr/-/pregled-zbirnih-podataka-iz-sustava-stecaj-potrosaca-izvansudski-postupak> (18. 7. 2023.).

²⁷ <https://www.fina.hr/-/pregled-zbirnih-podataka-iz-sustava-stecaj-potrosaca-izvansudski-postupak> (18. 7. 2023.).

²⁸ Statistički podatci dostupni su na <https://www-genesis.destatis.de/genesis/online?operation=previous&levelindex=1&step=1&titel=Result&levelid=1689658952086&acceptscookies=false#abread-crumb> (18. 7. 2023.).

²⁹ Insolvenzordnung vom 5. Oktober 1994 (BGBl. I S. 2866), die zuletzt durch Artikel 11 des Gesetzes vom 20. Juli 2022 (BGBl. I S. 1166) geändert worden ist, § 305 Insolvenzordnung.

³⁰ Članak 19. Zakona o stečaju potrošača.

Ako sklapanje izvansudskog sporazuma ne uspije, savjetovništvo će potrošaču bez odgađanja izdati potvrdu o tome da pokušaj sklapanja izvansudskog sporazuma nije uspio³¹, nakon čega se u pravilu pokreće stečajni postupak na općinskom sudu.³²

b. Postupak na sudu

Postupak stečaja potrošača, koji se provodi na općinskom sudu, može se podijeliti u nekoliko faza:

1. pokretanje postupka i pripremno ročište
2. otvaranje i provođenje stečaja potrošača
3. razdoblje provjere ponašanja potrošača i oslobođenje od preostalih obveza.

1. Pokretanje postupka i pripremno ročište

Postupak stečaja potrošača može se pokrenuti samo na prijedlog potrošača.³³ Uz prijedlog za pokretanje stečajnog postupka potrošač mora priložiti popis imovine i obveza i plan ispunjenja obveza.³⁴ Također, prije pokretanja stečajnog postupka potrošač je dužan predujmiti troškove postupka. Iznos predujma za troškove postupka određuje sud nakon podnošenja prijedloga za pokretanje stečajnog postupka, ali taj iznos ne može biti manji od 1000,00 kn, odnosno cca 140 eura. Ako potrošač ne može predujmiti troškove postupka, oni se mogu namiriti naknadno iz imovine potrošača, ako potrošač ima imovinu, ili ga se može osloboditi obveze uplate predujma na način i uz pretpostavke propisane propisom kojim se uređuje besplatna pravna pomoć.³⁵

Nakon zaprimanja prijave, a prije donošenja odluke o otvaranju postupka stečaja potrošača, sud će zakazati pripremno ročište. Pripremno ročište ima jednu temeljnu svrhu, a ta je još jedanput, prije pokretanja stečaja potrošača, pokušati postići sklapanje sporazuma između potrošača i vjerovnika o planu ispunjenja obveza. Ako iz plana ispunjenja obveza koji je potrošač priložio uz prijedlog za otvaranje postupka stečaja proizlazi da ukupan iznos obveza koje potrošač planira ispuniti nije jednak ili veći od 25 % od ukupnog iznosa potrošačevih obveza, sud neće zakazati pripremno ročište ni razmatrati plan ispunjenja.³⁶ Drukčije rečeno, iz priloženog plana ispunjenja mora proizlaziti da će potrošač ispuniti barem 25 % od ukupnog iznosa obveza.

---

³¹ Članak 18., st. 3. Zakona o stečaju potrošača.

³² Članak 21., st. 1. Zakona o stečaju potrošača.

³³ Članak 44., st. 1. Zakona o stečaju potrošača.

³⁴ Članak 44., st. 2. Zakona o stečaju potrošača.

³⁵ Članak 45. Zakona o stečaju potrošača.

³⁶ Članak 52.a Zakona o stečaju potrošača.

Vjerovnici se trebaju očitovati o planu ispunjenja obveza u roku od 30 dana od dana objave poziva za pripremno ročište.³⁷ Jednako kao i kod prihvaćanja izvansudskog sporazuma, plan ispunjenja smatrat će se prihvaćenim ako ga prihvate svi vjerovnici, što i nije previše vjerojatno. Odnosno, ako svi vjerovnici ne prihvate plan ispunjenja obveza, on će se smatrati odbijenim. Međutim, u tom slučaju, a za razliku od situacije koju Zakon predviđa kod izvansudskog sporazuma, sud ima ovlast rješenjem nadomjestiti nedostajući pristanak vjerovnika ako su kumulativno ispunjene sljedeće pretpostavke:³⁸ Prva, da je plan ispunjenja obveza prihvatila većina svih vjerovnika i druga, da zbroj tražbina vjerovnika koji su dali svoj pristanak prelazi polovinu ukupnih tražbina.³⁹ Izloženo zakonsko rješenje ima za cilj spriječiti opstrukciju plana ispunjenja obveza ako na njega pristane većina vjerovnika na čije tražbine otpada barem polovica od ukupnih tražbina. Navedeno, međutim, samo uz uvjet da vjerovnik koji je uskratio pristanak na plan ne učini vjerojatnim da će ga ispunjenje obveza iz plana dovesti u lošiji ekonomski položaj od onoga u kojem bi bio da se otvori stečaj potrošača.⁴⁰ Uspije li vjerovnik dokazati navedenu okolnost, pristanak vjerovnika ne može se nadomjestiti sudskom odlukom.⁴¹

Ne prihvate li vjerovnici plan ispunjenja obveza i uz uvjet da sud utvrdi postojanje stečajnog razloga, sud će donijeti rješenje o otvaranju stečaja potrošača.⁴²

2. Otvaranje i provođenje stečaja potrošača

Stečajni postupak koji se provodi nad imovinom potrošača u znatnoj je mjeri usporediv sa stečajnim postupkom koji se provodi na temelju Stečajnog zakona, koji se slijedom odredbe iz članka 23. Zakona o stečaju potrošača primjenjuje kao *lex generalis* na stečaj potrošača u svim pitanjima koja nisu regulirana Zakonom o stečaju potrošača.⁴³

Nakon donošenja rješenja o otvaranju stečaja potrošača sud će imenovati povjerenika čija je osnovna zadaća prikupiti i unovčiti imovinu potrošača i podijeliti je vjerovnicima te će pozvati vjerovnike da u roku od 60 dana od dana objave rješenja o otvaranju stečaja potrošača prijave svoje tražbine.

U postupku stečaja potrošača vjerovnici se, jednako kao i u stečajnom postupku koji se provodi po Stečajnom zakonu, razvrstavaju u viši i niži isplatni red.⁴⁴ U postupku

³⁷ Članak 48., st. 3. Zakona o stečaju potrošača.

³⁸ Članak 51., st. 1. Zakona o stečaju potrošača.

³⁹ Članak 51., st. 1. Zakona o stečaju potrošača.

⁴⁰ Članak 51., st. 2. Zakona o stečaju potrošača.

⁴¹ Članak 51., st. 2. Zakona o stečaju potrošača.

⁴² Članak 53. Zakona o stečaju potrošača.

⁴³ Članak 23. Zakona o stečaju potrošača.

⁴⁴ Članak 59., st. 2. Zakona o stečaju potrošača.

stečaja potrošača na odgovarajući način primjenjuju se i odredbe Stečajnog zakona o izlučnim i razlučnim vjerovnicima.

Otvoreni stečaj potrošača može se (osim obustavom postupka) zaključiti na jedan od dva načina, ovisno o tome ima li potrošač imovinu nad kojom se može provesti stečaj.

Ako postoji imovina potrošača iz koje se mogu namiriti troškovi postupka i vjerovnici, tada će se prodajom imovine potrošača formirati stečajna masa iz koje će se, uz suglasnost suda, namiriti vjerovnici nakon što povjerenik sastavi završni diobni popis.⁴⁵

Nakon završnog ročišta sud će donijeti rješenje o zaključenju stečaja potrošača i odrediti razdoblje provjere ponašanja od najkraće jedne, a najduže tri godine, a nakon isteka tog roka potrošač će se osloboditi od preostalih obveza.⁴⁶

Ako sud nakon otvaranja stečaja na temelju isprava koje se nalaze u sudskom spisu stekne uvjerenje da imovina potrošača koja bi ušla u stečajnu masu nije dovoljna za namirenje troškova postupka ili je neznatne vrijednosti, sud će donijeti rješenje o otvaranju i zaključenju stečajnog postupka, imenovati povjerenika i odrediti razdoblje provjere ponašanja od tri godine, nakon čega se potrošač oslobađa od preostalih obveza.⁴⁷ Tijekom trogodišnjeg razdoblja povjerenik će uime i za račun potrošača unovčiti imovinu potrošača i prikupljenim sredstvima namiriti troškove postupka. Ako se u nekom trenutku unutar te tri godine ispune pretpostavke za nastavak stečajnog postupka, on će se nastaviti uz odgovarajuću primjenu odredaba o nastavljanju postupka radi naknadne diobe.⁴⁸

Iz izloženih odredaba jasno proizlazi da se potrošače olako ne oslobađa ispunjenja obveza. Osim roka provjere ponašanja koji može trajati od jedne do tri godine, Zakon o stečaju potrošača propisuje da pravo na oslobođenje od preostalih obveza ima samo tzv. „pošteno potrošač“. Poštenje potrošača utvrđuje sud u svakom konkretnom slučaju uzimajući u obzir ponašanje potrošača prije, tijekom stečaja i za vrijeme provjere ponašanja potrošača.⁴⁹ Od potrošača se u biti očekuje da surađuje s povjerenikom i sudom, da u popisu imovine navede svu svoju imovinu, da prijavi sve svoje prihode povjereniku, da se pridržava obveza preuzetih pri sklapanju izvansudskog ili sudskog sporazuma s vjerovnicima (ako dođe do sklapanja sporazuma) itd.

---

⁴⁵ Članak 68. Zakona o stečaju potrošača.

⁴⁶ Članak 69., st. 1. Zakona o stečaju potrošača.

⁴⁷ Članak 58., st. 1. i 2. Zakona o stečaju potrošača.

⁴⁸ Članak 58., st. 3. i 4. Zakona o stečaju potrošača.

⁴⁹ Članak 2., st. 2. Zakona o stečaju potrošača.

Potrošaču za kojeg sud utvrdi da nije postupao u dobroj vjeri te koji je prije ili tijekom stečaja nesavjesno ili nepošteno umanjivao vrijednost imovine, pogodovao pojedinim vjerovnicima, ignorirao upute ili zahtjeve povjerenika sud će uskratiti pravo na oslobođenje od preostalih obveza. Tako je primjerice u predmetu poslovni broj Sp-4/2017 od 21. siječnja 2020. godine Općinski sud u Dubrovniku nakon analize postupanja potrošača tijekom stečaja zaključio da nije riječ o poštenom potrošaču. U potonjem slučaju potrošačica K. D. C. iz Dubrovnika podnijela je prijedlog za pokretanje stečaja potrošača uz koji je podnijela zahtjev za oslobođenje od 100 % obveza prema vjerovnicima. Odlučujući o prijedlogu predlagateljice, sud je, između ostalog, utvrdio sljedeće činjenice. Da je suprug predlagateljice prodao nekretninu za vrijednost od 210.000,00 eura i od toga kupio stan uknjižen na njegovo ime, a da je prodana nekretnina bila dio bračne stečevine. Da suprug i predlagateljica imaju prihode od cca 8000 kn mjesečno te da su iznajmili (luksuznu) nekretninu za 3000 kn mjesečno, da su kćerki koja ima znatna primanja darovali nekretninu itd. Na osnovi tih utvrđenja sud je zaključio da je riječ o potrošaču koji se ne može smatrati poštenim potrošačem.

3. Razdoblje provjere ponašanja potrošača i pravo na oslobođenje od preostalog duga „poštenog potrošača“ – neka otvorena pitanja

Pitanja trajanja provjere potrošača i oslobođenja od preostalih obveza „poštenog potrošača“ evidentno se ubrajaju u najkontroverznija pitanja koja se javljaju u kontekstu stečaja potrošača i otvaraju brojne etičke, pravne, pravno-političke i ine dvojbe.⁵⁰

U postupku stečaja potrošača s jedne strane imamo potrošača kojem je pravno priznato *pravo* na novi početak i pravo da ispunjenjem Zakonom definiranih pretpostavki bude oslobođen od (svih ili preostalih) obveza. S druge strane, u postupku stečaja potrošača imamo vjerovnike čija su prava također objekt pravne zaštite, a ona im se zakonski uskraćuju u trenutku kada istekne razdoblje provjere ponašanja i kada se dužnika oslobađa od obveze plaćanja (preostalog) duga.

Slijedom navedenog, djelotvorno zakonodavstvo o zaštiti potrošača ima tešku zadaću, s jedne strane, zaštititi dignitet i prava potrošača nad čijom se imovinom provodi stečaj, a s druge strane u maksimalnoj mogućoj mjeri zaštititi prava vjerovnika i osigurati njihovo ravnomjerno namirenje.

⁵⁰ V. rasprave o tome: Heuer, J.-O. (2019). *Consumer Insolvency Proceedings in Europe: An Introduction to Consumer Over-Indebtedness and Debt Relief*, u: Kadner, G. Thomas; Bojars, J.; Sajadova, V. (ur), *A Guide to Consumer Insolvency Proceedings in Europe*, Edward Elgar Publishing, str. 2–12. Heuer, J.-O. (2020). *Hurdles to debt relief for “no income assets” debtors in Germany: A case study of failed consumer bankruptcy law reforms*, *Int. Insolv. Rev.*, 29, str. 44–76. Niemi-Kiesilainene, J., *supra* note 7. Kilborn, J., *supra* note 7, str. 1327–1352.

Sasvim je jasno da je te suprotstavljene interese iznimno teško pomiriti, što pokazuje i brojne doktrinarne rasprave u kojima se postavlja niz relevantnih pitanja.⁵¹

Koliko (optimalno) treba trajati provjera ponašanja?

Treba li potrošačima osigurati oslobođenje od **svih** dugova ili samo **dijela** duga, što posljedično znači da moraju otplatiti barem dio duga da bi stekli pravo na oslobođenje od preostalih obveza?

Treba li **sve** potrošače osloboditi (preostalog) duga ili samo one koji nemaju nikakvu imovinu i nikakve prihode?

Treba li osloboditi od (preostalog) duga samo potrošače koji **nisu skrivili** insolventnost, odnosno samo one koji su postali insolventni zbog okolnosti na koje nisu mogli utjecati ili sve potrošače bez obzira na uzroke insolventnosti?

U europskim državama postoje bitne razlike u regulaciji naznačenih pitanja, što se pripisuje razlikama u pravnom nasljeđu, pravnoj kulturi i pravno-političkim ciljevima koji se žele postići propisima o stečaju potrošača.

Tako, primjerice, kada je riječ o razdoblju provjere ponašanja potrošača, u pojedinim europskim državama poput Irske, Grčke, Švedske, Finske, Njemačke provjera ponašanja potrošača traje uglavnom pet ili više godina.⁵² Najduži rok provjere ponašanja ima Irska u kojoj on traje čak do 12 godina, s tim da u Irskoj uopće ne postoji mogućnost automatskog oprosta duga.⁵³

U državama istočne Europe provjera ponašanja potrošača traje uglavnom od tri do pet godina. Primjerice, u Mađarskoj rok provjere ponašanja iznosi pet godina, u Poljskoj od jedne do sedam godina, u Slovačkoj i Rumunjskoj tri godine. U Hrvatskoj, kao što je navedeno, provjera ponašanja potrošača traje od jedne do tri godine, čime se Hrvatska svrstava u krug država s kraćim rokom provjere ponašanja potrošača i relativno liberalnim propisima o stečaju potrošača. Takvo pravno rješenje valja pozdraviti. Naime, brojna istraživanja pokazala su da „predugo“ raz-

---

⁵¹ V. npr. Tabb, C. (2005). *The Top Twenty Issues in the History of Consumer Bankruptcy*, University of Illinois College of Law and Economics, Working Paper (48), https://law.bepress.com/cgi/viewcontent.cgi?params=/context/uiuclwps/article/1047/&path_info (19. 5. 2023.).

⁵² V. Gerhardt, M. (2009). *Consumer Bankruptcy Regimes and Credit Default in the USA and Europe: A Comparative Study*, Centre for European Policy Studies, Working Document No. 318. Kilborn, J., *supra note* 7. Fox, P. et al. (2022). *From debtor prisons to being prisoners of debt*, A Finance Watch Report, 1. <https://www.finance-watch.org/wp-content/uploads/2022/01/Personal-insolvency-paper-january-2022.pdf>, str. 11–12 (13. 7. 2023.). Braun, S. (2005). *German Insolvency Act: Special Provisions of Consumer Insolvency Proceedings and the Discharge of Residual Debts*, German Law Journal, 7 (1), str. 59–70.

⁵³ Gerhardt, M., *supra note* 52, str. 7. Johnson, C., Potamitis, S., *Consumer Bankruptcy: UK and Greece*, South Square Digest, https://southsquare.com/wp-content/uploads/2022/04/SSQ_Digest_March_2022_Digital-INSOL-Edition.pdf (10. 7. 2023.).

doblje provjere potrošača negativno djeluje na motivaciju potrošača da se „išču-pa“ iz dugova.⁵⁴

Uz navedeno, u doktrini se sve više raspravlja i o tome je li rok kušnje koji je duži od tri godine suprotan pravu na pravično suđenje zajamčenom člankom 6. Konvencije za zaštitu ljudskih prava.⁵⁵

Nadalje, kada je riječ o tome treba li potrošače osloboditi od **svih** dugova ili samo **dijela** duga, također postoje velike razlike među europskim državama što se tiče visine duga koji potrošači moraju podmiriti da bi se na sudu uopće razmatrao plan ispunjenja obveza, odnosno da bi se uopće proveo stečaj potrošača u okviru kojeg bi stekli pravo na oslobođenje od plaćanja preostalih obveza.

Tako primjerice naš Zakon o stečaju potrošača propisuje da sud neće zakazati pripremno ročište i razmatrati plan ispunjenja obveza ako iznos koji potrošač planira ispuniti nije jednak ili veći od 25 % od ukupnog iznosa potrošačevih obveza.⁵⁶

U Njemačkoj potrošač mora namiriti minimalno 10 % duga vjerovnicima i mora pokriti troškove postupka da bi ostvario pravo na oslobođenje od preostalog duga.⁵⁷ U Španjolskoj je to iznos od 50 % ukupnog duga, a u Irskoj ne postoji mogućnost oslobođenja od preostalog duga, što znači da potrošač mora namiriti sve vjerovnike.⁵⁸

U Europi najliberalnije pravilo sadržavaju propisi Ujedinjenog Kraljevstva u kojem potrošač ima pravo na potpuni oprost duga. Ne mogu se otpisati samo sudski troškovi i studentski zajmovi.⁵⁹

Nadalje, u posljednje se vrijeme sve više intenziviraju rasprave o tome treba li dug oprostiti svim potrošačima ili samo nekima? Također, rasprave se vode i o tome treba li se stečaj potrošača omogućiti samo potrošačima koji nisu skrivili insolventnost ili i „rastrošnim“ potrošačima koji su zapali u financijske probleme zbog neodgovorna

⁵⁴ V. Kilborn, J., *The Personal Side of Harmonizing European Insolvency Law*, *Norton Journal of Bankruptcy Law*, 5. 2016., <https://ssrn.com/abstract=2816618> or <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.2816618>.

V. Direktivu o restrukturiranju i nesolventnosti, Preambula, t. 5.

⁵⁵ V. o tome: Grabić, S.; Bodul, D. (2016). *O ustavnim i konvencijskim dvojbama uz Zakon o stečaju potrošača - predstavlja li višegodišnji plan otplate duga u Zakonu o stečaju potrošača povredu prava na suđenje u razumnom roku?* Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, 53 (4), str. 1011–1038. Ondersma, C. (2015). *A Human Rights Framework for Debt Relief*, U. Pa. J. Int'l L., 36 (1), str. 269–351. Private debt and human rights: Report A/HRC/43/45, 03 January 2020. <https://www.ohchr.org/en/calls-for-input/private-debt-and-human-rights-report>.

⁵⁶ Članak 52.a Zakona o stečaju potrošača.

⁵⁷ Tako: Heuer, J.-O., *supra note 22*, str. 55.

⁵⁸ V. o tome: Niemi-Kiesilainene, *supra note 7*.

⁵⁹ V. Spooner, J. (2015). *Recalling The Public Interest in Personal Insolvency Law: A Note on Professor Fletcher's Foresight*, *Nottingham Insolvency and Business Law e-Journal* 3 (29). Atherton, R. (2023). *Pros and Cons of Bankruptcies In The UK*, (9) 2023, https://ukcareguide.co.uk/pros-and-cons-of-bankruptcies-in-the-uk/#google_vignette (10. 7. 2023).

financijskog ponašanja koje ih je dovelo u stanje insolventnosti. Kada je riječ o potonjem, Poljska je primjerice sve do 2020. godine imala na snazi pravno rješenje u skladu s kojim je potrošaču koji je svojim ponašanjem skrivio insolventnost, a o čemu je odlučivao sud, uskraćeno pravo na pokretanje stečaja. Slična pravila sadržavali su i propisi skandinavskih država u kojim se provodio tzv. test dobre vjere (*test of good faith*).⁶⁰ Primjenom navedenog testa sud je mogao odbiti i prijedlog za pokretanje stečaja i prijedlog za oslobođenjem od preostalih obveza potrošaču koji je postao insolventan zbog pretjeranog kreditnog zaduživanja ili koji po prosudbi suda nije uložio dostatne napore da otplati dug vjerovnicima.⁶¹ U potonjim je državama navedeni pristup napušten uglavnom pod pritiskom EU-a koji je Direktivom EU 2019/1023 pred države članice postavio zahtjev da nacionalnim pravilima stečajnog prava omogućе stečajnim dužnicima novi početak i oslobođenje od preostalih obveza.

Kada je riječ o tome trebaju li pravo na oslobođenje od obveza imati svi potrošači, u doktrini nailazimo na različita i oprečna stajališta.⁶² Naime, kod stečaja potrošača možemo razlikovati različite kategorije potrošača, one koji imaju imovinu i prihode, zatim potrošače koji imaju malu imovinu i male prihode (tzv. *low income, low assets* ili tzv. *LILA* potrošači) te potrošače koji nemaju ni imovinu ni prihode (tzv. *no income, no assets* ili tzv. *NINA* potrošači).⁶³

Formalnopravno gledano, svaki potrošač koji je insolventan može podnijeti prijedlog za stečaj potrošača, međutim potrošač koji ima malu ili nikakvu imovinu i prihode u stečajnom postupku nema što izgubiti. Upravo jer nema imovinu ni prihode, oslobodit će ga se duga prema vjerovnicima i omogućit će mu se novi početak.

U potpuno je drukčijoj situaciji potrošač koji ima imovinu. Njegova će se imovina prodati i ući u stečajnu masu iz koje će se namiriti vjerovnici i troškovi postupka. On ostaje bez imovine koju je imao.

Takav pravni režim evidentno nejednako tretira potrošače koji imaju imovinu u odnosu na one potrošače koji nemaju nikakve imovine, stoga se postavlja pitanje treba li pravo na novi početak i oprost duga omogućiti svim potrošačima jer, realno gledajući, bez obzira na to je li riječ o potrošaču koji ima imovinu ili o potrošaču koji nema imovinu, u oba slučaja riječ je o osobama koje se nalaze u teškoj financijskoj situaciji zbog koje se i provodi stečaj nad njihovom imovinom.

---

⁶⁰ Calu, M., *supra note* 11, str. 9.

⁶¹ *Ibidem*.

⁶² V. npr. Tabb, C., *supra note* 51, str. 10. Heuer, J.-O., *supra note* 50.

⁶³ V. o tome: Ramsay, I., *The INSOL, Consumer Debt Report II: Report of Findings and Recommendations* (2011), <http://insol-techlibrary.s3.amazonaws.com/21a21de5-0733-480a-8f1a-ecdc577e13f4.pdf?AWSAccessKeyId=AKIAJA2CIGD2CIW7KIA&Expires=1566980639&Signature=rNfy9lUO-MNXj3weLivPSTfJDhal%3Dw> Poor Person's Bankruptcy: Comparative Perspectives, <https://kar.kent.ac.uk/96236/1/IIIntro.pdf>.

Uvažavajući navedene okolnosti te činjenicu da najveći broj potrošača ima samo neznatnu ili nema nikakvu imovinu, određeni broj europskih država⁶⁴, među kojima je i Hrvatska, reformirao je pravo o stečaju potrošača te prihvatio pravila o jednostavnom postupku stečaja.

4. JEDNOSTAVNI STEČAJ POTROŠAČA: RAZLOZI ZA UVOĐENJE INSTITUTA O JEDNOSTAVNOM STEČAJU POTROŠAČA

Novelom Zakona o stečaju potrošača 1. siječnja 2019. godine na snagu su stupile nove odredbe Zakona o jednostavnom stečaju potrošača. Naime, nakon tri godine primjene Zakona o stečaju potrošača pokazalo se da pojedini instituti Zakona uopće nisu zaživjeli u praksi, ali i da Zakon u cjelini nije ispunio očekivanja, odnosno da nije došlo do znatna smanjenja broja blokiranih građana kojima je nakon stečaja omogućen novi početak.⁶⁵

Tako je prema statističkim podacima koji su objavljeni sredinom 2018. godine, dakle šest mjeseci prije stupanja na snagu novih odredaba Zakona o stečaju potrošača, postupak stečaja na nadležnim sudovima prosječno pokrenulo oko 350 potrošača, što nije u razmjeru s brojem osoba čiji su računi kod banaka blokirani zbog provedbe ovrhe.⁶⁶

Nadalje, statistički podatci FINA-e pokazali su poražavajuće rezultate o broju sklopljenih izvansudskih sporazuma. Od 2016. do 2019. godine pokrenuto je ukupno 1255 stečajnih postupaka u kojima su sudjelovala 7622 vjerovnika. U samo 16 postupaka sklopljena je izvansudska nagodba, dok u 929 slučajeva sklapanje izvansudske nagodbe nije uspjelo.⁶⁷

Uz navedeno, u tri godine primjene Zakona postali su vidljivi i drugi problemi koji su utjecali na učinkovitost primjene Zakona. Među njima posebno se ističe problem manjka povjerenika, tj. osoba koje su voljne biti povjerenicima u postupku stečaja

⁶⁴ Npr. jednostavni postupak stečaja potrošača predviđaju stečajni zakoni Njemačke, Cipra, Grčke, Irske itd. Bergthaler, W., Garrido, J., and Rosh, A., *The Right Tool for the Job? Mortgage Distress and Personal Insolvency during the European Debt Crisis*, WP/23/92, (5) 2023., International Monetary Fund, (file:///C:/Users/IVA/Downloads/wpia2023092-print-pdf.pdf), str. 19.

⁶⁵ Bodul, D. (2021). *Pogled na Izvješće Predsjednika Vrhovnog suda i stanje stečajnih predmeta, Uz nadolazeću reformu stečajnog zakonodavstva*, Informator, br. 6688-6689, str. 1-4.

⁶⁶ Broj blokiranih građana na dan 31. ožujka 2018. iznosio je 325.254, a dugovi blokiranih građana iznosili su 43.374.019.657,98 kuna. (izvor: Vijesti o Zakonu o stečaju potrošača, Novosti u izmjenama iz NN, br. 67/18.

Objavljeno: 29. 7. 2018., <https://www.zakon.hr/cms.htm?id=31249>. (24. 7. 2023.).

⁶⁷ Podatci su dostupni na <https://www.fina.hr/documents/52450/259561/Pregled+zbirnih+podataka+iz+sustava+Ste%C4%8Daj+potro%C5%A1a%C4%8Da-24.06.2019.pdf/81e04605-97cb-ee7b-9e45-fbb2772a9f98> (24. 7. 2023.).

potrošača.⁶⁸ U praksi se također uočio i problem namirenja vjerovnika čije tražbine ne prestaju otvaranjem postupka stečaja potrošača. Nadalje, relativno malen broj stečaja na godišnjoj razini upućivao je na zaključak o pasivnosti potrošača.⁶⁹ Zbog svih navedenih razloga bilo je jasno da je potrebno doraditi Zakon i ponuditi nova pravna rješenja koja će biti učinkovitija u rješavanju insolventnosti potrošača.

4.1. Kada se i nad kime provodi jednostavni postupak stečaja potrošača?

Jednostavni stečaj potrošača provodi se nad najranjivijom skupinom potrošača. U skladu s člankom 79.a Zakona, jednostavni stečaj potrošača može se provesti samo nad potrošačem koji u Očevidniku redoslijeda osnova za plaćanje ima evidentirane neizvršene osnove za plaćanje u iznosu do 20.000, 00 kn (cca 2650 eura) i koji je neprekidno blokiran duže od tri godine. Dakle, riječ je o potrošačima koji imaju relativno malen iznos duga prema vjerovnicima, ali koji su u tzv. „dugotrajnoj blokadi“ (građani s blokiranim računima), zbog čega im je otežan normalan život.

Za tu kategoriju potrošača jednostavni postupak stečaja potrošača trebao bi biti spasonosno rješenje koje će im omogućiti oslobođenje od obveza odmah nakon okončanja jednostavnog postupka stečaja potrošača s tim da Zakon predviđa različit tijek postupka za potrošače čija imovina iznosi do 1327 eura i za potrošače čija je imovina veća od 1327 eura.

Tako kada je riječ o potrošačima za koje sud utvrdi da je vrijednost njihove imovine koja se može unovčiti kao stečajna masa jednaka ili manja od 1327 eura, tada sud po službenoj dužnosti donosi rješenje o otvaranju i zaključenju stečajnog postupka.⁷⁰

Ako sud utvrdi da je vrijednost imovine koja se može unovčiti kao stečajna masa veća od 1327 eura, tada sud donosi rješenje o otvaranju jednostavnog postupka stečaja potrošača i imenuje povjerenika.

U okviru jednostavnog stečaja potrošača povjerenik ima dužnosti i obveze istovjetne dužnostima koje ima u okviru redovnog stečaja potrošača. U skladu s člankom 40. Zakona povjerenik je dužan upravljati i raspolagati imovinom potrošača koja ulazi u stečajnu masu radi namirenja vjerovnika.

Novelom Zakona o stečaju potrošača otklonjen je problem nedostatna broja povjerenika.⁷¹ U skladu s novim pravilom, za povjerenika je moguće imenovati i osobu koja

---

⁶⁸ Vijesti o Zakonu o stečaju potrošača, Novosti u izmjenama iz NN, br. 67/18. Objavljeno: 29. 7. 2018. <https://www.zakon.hr/cms.htm?id=31249>. (24. 7. 2023.).

⁶⁹ Bodul, D., *supra note* 65.

⁷⁰ Članak 79.g Zakona o stečaju potrošača.

⁷¹ U skladu s novim pravilom, za povjerenika može biti imenovan stečajni upravitelj, odvjetnik, ovlaštenu revizor, porezni savjetnik. Navedene osobe oslobođene su obveze polaganja stručnog ispita.

se nalazi na listi stečajnih upravitelja, ali i odvjetnika, ovlaštenog revizora ili poreznog savjetnika koji nisu dužni imati položen ispit za povjerenika.⁷²

U jednostavnom postupku stečaja potrošača povjerenik je dužan u roku od 12 mjeseci od pravomoćnosti rješenja o otvaranju jednostavnog postupka stečaja potrošača unovčiti imovinu potrošača.

Pokretnine i prava koja se u tom razdoblju ne unovče smatraju se neunovčivom imovinom. Nakon unovčenja stvari i prava sud će donijeti rješenje o zaključenju jednostavnog postupka stečaja potrošača i oslobodit će potrošača od preostalih obveza bez određivanja razdoblja provjere ponašanja.

4.2. Kako se pokreće i tko pokreće jednostavni stečaj potrošača

Jedno je od ključnih obilježja jednostavnog postupka stečaja potrošača, a koje je ujedno i važna razlika između redovnog i jednostavnog postupka stečaja potrošača, da se jednostavni postupak stečaja potrošača pokreće *ex officio* na prijedlog FINA-e, i to nakon što FINA u Očevidniku redosljedna osnova za plaćanje utvrdi evidentirani dug.

Naime, FINA svim potrošačima koji u Očevidniku redosljedna osnova za plaćanje imaju evidentirane neizvršene osnove za plaćanje u iznosu do 1327 eura, a koji su u blokadi duže od tri godine, poštom dostavlja poziv za dostavu očitovanja kojim se poziva potrošača da se očituje je li suglasan da se nad njegovom imovinom provede jednostavni postupak stečaja potrošača.

Potrošač popunjava obrazac na kojem mora zaokružiti je li suglasan s pokretanjem jednostavnog stečaja ili nije, i to u roku od 15 dana od dana kada je primio poziv. Ako se u navedenom roku potrošač ne očituje, uz uvjet da se ne izjasni da ne pristaje, smatra se da je suglasan da se nad njime provede jednostavni postupak stečaja potrošača (presumpcija suglasnosti potrošača).

Tim se pravnim rješenjem nastojalo riješiti problem pasivnosti potrošača za koji se smatralo da je osnovni razlog nepokretanja stečajnih postupaka. Međutim, čini se da tomu nije tako. Naime, statistički podatci FINA-e upućuju na zaključak da velik broj potrošača ne želi da se nad njihovom imovinom provodi stečaj potrošača.

Tako je primjerice u 2019. godini FINA poslala 41.628 očitovanja potrošačima da se izjasne jesu li suglasni s pokretanjem jednostavnog postupka stečaja potrošača. Od navedenog broja, gotovo dvije trećine potrošača, odnosno 29.524 potrošača izjasnila su se da nisu suglasna s pokretanjem jednostavnog stečaja potrošača, a 12.104 izjasnila su se da su suglasna.⁷³ U 2020. godini FINA je dostavila potrošačima 8784 očitovanja.

---

⁷² Članak 35. Zakona o stečaju potrošača.

⁷³ Podatci su preuzeti s internetske stranice FINA-e (<https://www.fina.hr/-/pregled-zbirnih-podataka-iz-sustava-provedbe-jednostavnog-postupka-stecaja-potrosaca>) (25. 7. 2023.).

vanja i velika većina tih potrošača, odnosno njih 7635 izjasnilo se da nije suglasno s provođenjem jednostavnog stečaja potrošača. Slična situacija bila je i u 2022. godini. Od ukupnog broja od 5117 očitovanja, 3808 potrošača izjasnilo se da nije suglasno s pokretanjem jednostavnog stečaja potrošača, dok je 1309 potrošača bilo suglasno.⁷⁴

Takvi podatci doista su neobjašnjivi te nije jasno zašto se osobe koje se nalaze u stanju dugotrajne blokade i u teškoj financijskoj situaciji protive provođenju stečaja, posebno imajući u vidu okolnost da se u postupku jednostavnog stečaja potrošača ne prodaju nekretnine potrošača.⁷⁵

Naime, pravila o jednostavnom postupku stečaja potrošača doista idu u prilog zaštiti potrošača s malom ili neznatnom imovinom. Postupak je jednostavnog stečaja potrošača brz i kratkotrajan, u okviru jednostavnog stečaja potrošača ne dolazi do prodaje nekretnine potrošača⁷⁶, dugovi im se otpisuju i nema dugog razdoblja provjere ponašanja u kojem povjerenik upravlja njihovom imovinom i prihodima. Postupak jednostavnog stečaja potrošača za potrošače je potpuno besplatan. Imovina koju potrošač ima (ako uopće ima unovčivu imovinu) bit će prodana kako bi se namirili vjerovnici, ali to je cijena koju potrošač mora platiti da bi mogao početi ispočetka.

Stoga izloženi statistički podatci „zvone na uzbunu“ i zahtijevaju da se provede analiza uzroka i razloga zbog kojih se toliko velik broj potrošača protivi provođenju stečaja.

Neki su od mogućih razloga društvena stigma, neznanje, strah i slično. Uzroci problema vjerojatno leže u kombinaciji navedenih razloga kojima se mogu dodati i razlozi poput slabe financijske pismenosti velika broja građana, nepovjerenje u sudove, neinformiranost o posljedicama i pogodnostima za potrošača. Međutim, u obzir treba uzeti i činjenicu da određeni broj potrošača, posebno tzv. „nepoštenih potrošača“, ne želi pokrenuti stečaj jer time dolazi pod režim sudskog nadzora u okviru kojeg imovinom i prihodima potrošača raspolaže i upravlja povjerenik, a sud ima u svakom trenutku pravo provjeriti imovinsko stanje potrošača⁷⁷ te u konačnici i obustaviti jednostavni postupak stečaja potrošača ako utvrdi da potrošač nije dostavio popis sve imovine, odnosno da je bio nepošten.

4.3. Imovina potrošača koja ulazi u stečajnu masu

Postupak stečaja potrošača, bilo da je riječ o redovnom postupku ili o jednostavnom postupku stečaja potrošača, ima smisla samo ako postoji barem neka imovina potrošača iz koje se mogu namiriti vjerovnici, odnosno ako postoji vjerojatnost da će potrošač u budućnosti moći vjerovnicima namiriti barem dio potraživanja.

---

⁷⁴ *Ibidem.*

⁷⁵ Članak 79.i, st. 10. Zakona o stečaju potrošača.

⁷⁶ To samo pod pretpostavkom da prije otvaranja stečaja nisu započeli ovršni postupci.

⁷⁷ Članak 79.k Zakona o stečaju potrošača.

FINA u Hrvatskoj vodi niz statističkih podataka o stečaju potrošača, broju vjerovnika, ukupnom broju prijavljenih tražbina itd., ali ne i podatke o postotku namirenih vjerovnika, koji bi zapravo bili koristan pokazatelj o učinkovitosti stečaja potrošača.

Naime, vođenje stečaja potrošača nije samo sebi svrhom niti je jedina svrha stečaja potrošača osloboditi potrošača od (preostalih) obveza. Kada bi oslobođenje od obveza potrošača bila jedina svrha stečaja, tada se ne bi ni trebao provoditi stečaj, nego bi sud ili neko drugo tijelo na temelju nekog zakona moglo jednostavno donijeti odluku o oslobođenju potrošača od obveza, što je dakako protivno svim temeljnim ustavnim, zakonskim, konvencijskim i etičkim načelima.

Slijedom navedenog, za učinkovitu provedbu stečaja potrošača poželjno je da postoji imovina potrošača. Nadalje, nužno je adekvatnim pravnim rješenjima osigurati način i postupak utvrđenja (sadašnje i buduće unovčive) imovine potrošača kako bi se iz nje namirili vjerovnici i troškovi stečaja.

Zakon o stečaju potrošača pitanje utvrđenja i raspolaganja imovinom potrošača regulira brojnim odredbama.

Kada je riječ o utvrđenju imovine, Zakon u osnovi nameće potrošaču obvezu da on sam dostavi popis sve imovine (pokretnina, nekretnina, iznos novčanih sredstava potrošača na tuđim računima, tražbine potrošača, iznos primanja iz radnog odnosa u posljednjih 12 mjeseci ⁷⁸, dionice, poslovne udjele, vrijednosne papire⁷⁹ itd.) . Međutim, ne postoje nikakva jamstva ni učinkoviti mehanizmi provjere je li potrošač doista dostavio popis sve imovinu koju ima.

Popis imovine može provjeriti povjerenik, svaki vjerovnik i sud⁸⁰, međutim pitanje je koliko to u praksi dobro funkcionira. U praksi se uzima da je dostavljeni popis točan kao oboriva presumpcija.

Popis imovine dostavlja se na propisanom obrascu.⁸¹ Na temelju dostavljenog popisa imovine vrijednost imovine potrošača utvrđuje sud putem FINA-e, koja podatke o potrošačevoj imovini može pribaviti i od Ministarstva financija, Porezne uprave i drugih tijela koja vode službene evidencije o imovini potrošača.

U imovinu potrošača, osim imovine koju potrošač navede i koju je imao u trenutku otvaranja stečaja, ulazi i imovina bračnih drugova⁸² te naslijeđena imovina.⁸³

---

⁷⁸ Članak 14. Zakona o stečaju potrošača.

⁷⁹ Članak 79.i, st. 1. Zakona o stečaju potrošača.

⁸⁰ Članak 14., članak 48., članci 60. – 65. Zakona o stečaju potrošača.

⁸¹ Obrazac je javno objavljen i dostupan na <https://mpu.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/ISTAKNUTO/Ste%C4%8Daj%20potro%C5%A1a%C4%8Da/Popis%20imovine%20i%20obveza%20-%20obrazac%203.pdf>.

⁸² Članak 61. Zakona o stečaju potrošača.

⁸³ Potrošač se može odreći nasljedstva prije otvaranja ili tijekom postupka stečaja i može ustupiti svoj naslijeđeni dio. U slučaju ustupanja nasljedstva trećoj osobi sud ima ovlast ocijeniti razloge ustupu

Seuekupna se imovina potrošača unovčava. Unovčenjem imovine potrošača formira se stečajna masa koja služi namirenju vjerovnika, troškova postupka, ali i iz koje se pokrивaju troškovi života potrošača za vrijeme stečaja.

Unovčavanje imovine potrošača zadaća je povjerenika koji je dužan postići najvišu cijenu za stvari i prava koji su predmet unovčenja.⁸⁴ Nadzor nad radom povjerenika ima sud.

Pri unovčenju imovine potrošača povjerenik je dužan voditi računa i o dostojanstvu potrošača te potrošaču ostaviti na raspolaganju mjesečni iznos koji mu je dovoljan za primjerene životne potrebe.⁸⁵

Jedno je od pravnih rješenja koje svakako valja pozdraviti ono o zaštiti doma iz članka 64. Zakona. Navedeno pravilo omogućuje potrošačima nad kojima se provodi redovni stečaj potrošača da postave zahtjev da im se ne proda nekretnina u kojoj žive i koja im je potrebna za stanovanje. Potonji zahtjev potrošači mogu postaviti čak i kada je njihova imovina opterećena založnim pravom u korist razlučnih vjerovnika, međutim u tom slučaju sud će uputiti zahtjev razlučnim vjerovnicima da se očituju o prijedlogu potrošača i da se izjasne daju li svoj pristanak.⁸⁶

U jednostavnom se postupku stečaja potrošača nekretnine potrošača ne prodaju.⁸⁷ Time Zakon, sasvim opravdano, štiti potrošače koji imaju (mali) iznos duga (do 1327 eura) i na taj način sprječava da zbog praktički simboličnog iznosa duga u usporedbi s vrijednosti nekretnine ostanu bez doma. Slična, ali ipak nešto restriktivnija pravila sadržavaju i propisi drugih europskih država. Primjerice, u Litvi se pokretanjem stečaja može odgoditi prodaja nekretnine potrošača na rok do jedne godine. Pravila o stečaju potrošača Cipra omogućuju potrošaču koji je postao insolventan zbog krize da traži odgodu prodaje nekretnine na razdoblje do šest mjeseci. U Islandu potrošač može tražiti odgodu prodaje nekretnine na rok od godine dana.⁸⁸ U Hrvatskoj su potrošači, što nedvojbeno proizlazi iz izloženih pravila, bitno zaštićeniji. Međutim, čini se da unatoč tome velika većina hrvatskih potrošača na stečaj potrošača još gleda sa skepsom i nepovjerenjem.

---

panja i ocijeniti kako će eventualno ustupanje ili odricanje od nasljedstva utjecati na oslobođenje od preostalih obveza.

Ako potrošač naslijedi neku imovinu tijekom razdoblja provjere ponašanja, dužan je polovinu te imovine predati povjereniku. V. članke 62. i i 73.k Zakona o stečaju potrošača.

⁸⁴ Članak 40. Zakona o stečaju potrošača.

⁸⁵ Članak 79.k Zakona o stečaju potrošača.

⁸⁶ Članak 64., st. 2. Zakona o stečaju potrošača.

⁸⁷ Članak 79.i, st. 10. Zakona o stečaju potrošača.

⁸⁸ Bergthaler, W.; Garrido, J.; Rosh, A., *supra note* 61, str. 19.

5. ZAKLJUČAK

Zakon o stečaju potrošača ubraja se u kategoriju zakona koji su uvijek izloženi kritici i struke i javnosti bez obzira na to je li riječ o dobrom i kvalitetnom zakonu ili ne. To je zato što je riječ o propisu kojim, ni u najoptimističnijem scenariju, neće biti zadovoljni ni potrošači ni vjerovnici. Potrošači, koji su adresati Zakona, uvijek će imati veća očekivanja u smislu pravne zaštite za koju očekuju da će im se osigurati Zakonom, a vjerovnici će uvijek smatrati da im se primjenom Zakona neopravdano oduzimaju ili umanjuju imovinska prava koja imaju unatoč tome što je vrlo vjerojatno da svoja imovinska prava neće moći ostvariti izvan stečaja.

Međutim, ako zanemarimo subjektivne dojmove i očekivanja sudionika postupka i pokušamo objektivno vrednovati postignuća Zakona (ne ulazeći u kritičku analizu i ocjenu pojedinačnih rješenja Zakona) u šest godina njegove primjene, možemo zaključiti sljedeće.

Hrvatska je u šest godina primjene Zakona o stečaju potrošača uspjela stvoriti (uglavnom) učinkovit pravni okvir za provođenje stečaja potrošača. Sam je tijek postupka jasan, logičan, konzistentan uz osnovnu zamjerku, a koju iznose i drugi domaći autori, da je nadležnost postupcima stečaja potrošača trebalo dodijeliti trgovačkim, a ne općinskim sudovima. Bez obzira na okolnost što se stečaj provodi nad imovinom potrošača fizičkih osoba, ocjenjuje se da sudci trgovačkih sudova, za razliku od sudaca općinskih sudova, posjeduju znanje, stručnost i iskustvo koje bi sigurno doprinijelo učinkovitijoj provedi stečaja potrošača.

Nadalje, Zakon o stečaju potrošača po uzoru na pravna rješenja koja su na snazi i u drugim europskim državama u prvi plan stavlja nagodbu kao alternativu stečaju, i to prvo u okviru izvansudskog postupka, a potom i na sudu. Stečaj nad imovinom potrošača uvijek je bremenit postupak za potrošača bez obzira na to što krajnji ishod stečaja potrošaču može donijeti olakšanje i novi početak. Stoga je nagodba uvijek bolja alternativa koja je povoljnija i za vjerovnike. To naravno uz uvjet da se potrošač drži postignutog dogovora.

Istraživanje provedeno u radu dalje je pokazalo da se Hrvatska može svrstati u krug država s liberalnim pravnim režimom stečaja potrošača. U prilog toj tvrdnji govore odredbe o relativno kratkim rokovima provjere ponašanja (od jedne do tri godine), pravilu o oslobođenju od obveza potrošača koji nemaju imovinu bez određivanja roka provjere itd.

Međutim, to ne znači da Zakon ne vodi računa i o zaštiti vjerovnika. Zakonom im se jamči niz prava u izvansudskom i u sudskom postupku. Vjerovnici imaju pravo provjeriti popis imovine, upozoriti sud na postupanja potrošača itd. Generalno gledajući, Zakonom se nastoji, u mjeri u kojoj je to moguće u okviru stečaja, očuvati i zaštititi i njihova imovinska prava.

Međutim, kako to često biva (ne samo u Hrvatskoj nego i drugdje), kvaliteta zakonskih rješenja nije nužno jamstvo uspješnosti provedbe Zakona u praksi. Unatoč solidnom pravnom okviru, stečaj potrošača u praksi nije ispunio očekivanja i nije riješio temeljni problem zbog kojeg je Zakon donesen.

Statistički podatci pokazuju da brojni potrošači nad čijom je imovinom proveden stečaj u kratkom roku opet dolaze u situaciju insolventnosti.⁸⁹ Broj blokiranih građana i dalje je iznimno visok. Postupci izvansudskih (a ni sudskih nagodbi) ne funkcioniraju. Velik broj građana protiv se provedbi stečaja.

Naznačeni i uočeni problemi mogu i trebaju poslužiti kao putokaz za unapređenje stečajnopravnih politika jer je evidentno da se izloženi problemi ne mogu riješiti samo donošenjem zakona i izmjenama zakonskih rješenja.

Stoga se treba koristiti iskustvima i metodama koje promoviraju razvijene države zapadne Europe gdje se konstantno radi na edukaciji potrošača i podizanju razine financijske pismenosti, ali i na ranom detektiranju prvih znakova insolventnosti potrošača (tzv. *early warning signs*) kako bi se pravodobno pomoglo potrošaču kojem prijete ozbiljne financijske poteškoće i kako bi se preveniralo stečaj.

LITERATURA

1. Braun, S. (2005). *German Insolvency Act: Special Provisions of Consumer Insolvency Proceedings and the Discharge of Residual Debts*, German Law Journal, 7 (1), str. 59–70.
2. Calu, M. (2022). *Steps towards harmonizing and improving consumer insolvency rules in EU*, LESIJ No. XXIX, Vol. 2, str. 9.
3. Gerhardt, M. (2009). *Consumer Bankruptcy Regimes and Credit Default in the USA and Europe: A Comparative Study*, Centre for European Policy Studies, Working Document No. 318, str. 1–25.
4. Grabić, S., Bodul, D. (2016). *O ustavnim i konvencijskim dvojbama uz Zakon o stečaju potrošača – predstavlja li višegodišnji plan otplate duga u Zakonu o stečaju potrošača povredu prava na suđenje u razumnom roku?* Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, 53 (4), str. 1011–1038.
5. Heuer, J.-O. (2020). *Hurdles to debt relief for “no income assets” debtors in Germany: A case study of failed consumer bankruptcy law reforms*, Int. Insolv Rev., 29, str. 44–76.
6. Heuer, J.-O. (2019). *Consumer Insolvency Proceedings in Europe: An Introduction to Consumer Over-Indebtedness and Debt Relief*, u: Kadner G., Thomas; Bojars, J.; Sajadova, V.

---

⁸⁹ Broj blokiranih građana u Hrvatskoj posljednjih se nekoliko godina kreće između 220.000 i 240.000. Tako je prema podatcima FINA-e u Očevidniku redoslijeda osnova za plaćanje zbog neizvršenih osnova za plaćanje 30. rujna 2021. bilo evidentirano 242.113 potrošača, što je za 4,5 % više nego u prosincu 2020. godine. Na kraju 2022. godine u Hrvatskoj je 228.722 građana imalo blokirane račune. Iako je evidentan pad broja blokiranih, nije riječ o znatnom smanjenju broja blokiranih, <https://www.fina.hr/e-blokade-za-gradane> (30. 7. 2023.).

- (ur), *A Guide to Consumer Insolvency Proceedings in Europe*, Edward Elgar Publishing, str. 2–12.
7. Kilborn, J. (2018). *The Rise and Fall of Fear of Abuse in Consumer Bankruptcy: Most Recent Comparative Evidence from Europe and Beyond*, Tex. L. Rev. 96, str. 1327–1352.
  8. Kilborn, J. (2012). *Still Chasing Chimeras but Finally slaying some dragons in the quest for consumer bankruptcy reform*, Loyola Consumer Law Review, 25 (1), str. 1–29.
  9. Niemi-Kiesilainene, J. (1999). *Consumer Bankruptcy in Comparison: Do we Cure a Market Failure or a Social Problem*, Osgoode Hall Law Journal, 37 (1), str. 473–503.
  10. Masnicka, M.; Kruczalak-Jankowska, J. (2022). *Evolution of consumer bankruptcy in Poland: A chance for a new life for insolvent debtors?* Int. Insolv. Rev, 32, str. 217–234.
  11. Moss, D.; Johnson, G. (1999). *The Rise of Consumer Bankruptcy: Evolution, Revolution of Both?* American Bankruptcy Law Journal, (73) 311, str. 311–314.
  12. Ondersma, C. (2015). *A Human Rights Framework for Debt Relief*, U. Pa. J. Int'l L., 36 (1), str. 269–351.
  13. Spooner, J. (2015). *Recalling The Public Interest in Personal Insolvency Law: A Note on Professor Fletcher's Foresight*, Nottingham Insolvency and Business Law e-Journal, 3 (29).

Pravni izvori

1. Direktiva (EU) 2019/1023 Europskog parlamenta i Vijeća od 20. lipnja 2019. o okvirima za preventivno restrukturiranje, otpustu duga i zabranama te o mjerama za povećanje učinkovitosti postupaka koji se odnose na restrukturiranje, nesolventnost i otpust duga i o izmjeni Direktive (EU) 2017/1132 (dalje u tekstu: Direktiva o restrukturiranju i nesolventnosti) L 172/18 od 26. 6. 2019.
2. Insolvenzordnung, Gesetz vom 05.10.1994 (BGBl. I S. 2866), in Kraft getreten am 19.10.1994. bzw. 01.01.1999.
3. zuletzt geändert durch Gesetz vom 20.07.2022 (BGBl. I S. 1166) m.W.v. 27.07.2022 bzw. 01.11.2022.
4. Zakon o stečaju potrošača pročišćeni tekst zakona, NN, br. 100/15, 67/18, 36/22 na snazi od 31. 3. 2022.

Mrežni izvori

1. Bergthaler, W., Garrido, J., and Rosha, A., *The Right Tool for the Job? Mortgage Distress and Personal Insolvency during the European Debt Crisis*, WP/23/92, (5) 2023., str. 19, International Monetary Fund, file:///C:/Users/IVA/Downloads/wpiea2023092-print-pdf.pdf (13. srpnja. 2023.)
2. Fox, P. et al, *From debtor prisons to being prisoners of debt*, A Finance Watch Report, 1. 2022, str. 11–12, <https://www.finance-watch.org/wp-content/uploads/2022/01/Personal-insolvency-paper-january-2022.pdf> (13. srpnja. 2023.)

3. Johnson, C., Potamitis, S., *Consumer Bankruptcy: UK and Greece*, South Square Digest, https://southsquare.com/wp-content/uploads/2022/04/SSQ_Digest_March_2022_Digital-INSOL-Edition.pdf (10. srpnja 2023.)
4. Kilborn, J., *The Personal Side of Harmonizing European Insolvency Law*, *Norton Journal of Bankruptcy Law*, <https://ssrn.com/abstract=2816618>, <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.2816618> (12. srpnja 2023.)
5. Ramsay, I., *The INSOL, Consumer Debt Report II: Report of Findings and Recommendations* (2011)
6. <http://insol-techlibrary.s3.amazonaws.com/21a21de5-0733-480a-8f1a-ecdc577e13f4.pdf?AWSAccessKeyId=AKIAJA2C2IGD2CIW7KIA&Expires=1566980639&Signature=rNfy9LUOMNXj3weLivPSTfJDhaI%3Dw> Poor Person's Bankruptcy: Comparative Perspectives, (<https://kar.kent.ac.uk/96236/1/IIRintro.pdf>).
7. Tabb, C., *The Top Twenty Issues in the History of Consumer Bankruptcy*, University of Illinois College of Law and Economics Working Paper (48), 2005. https://law.bepress.com/cgi/viewcontent.cgi?params=/context/uiuclwps/article/1047/&path_info (19. svibnja 2023.)

Summary

THE CONSUMER BANKRUPTCY ACT IN THE SERVICE OF CITIZEN PROTECTION: ACHIEVEMENTS AND CHALLENGES

The author analyzes the legal regulation regarding consumer bankruptcy and simple consumer bankruptcy and presents statistical data on the consumer bankruptcy proceedings from the enactment of the Consumer Bankruptcy Act to the present. In the introduction, a comparative analysis of the basic regulatory models on consumer bankruptcy is provided followed by a discussion on the objective and purpose of the simple consumer bankruptcy procedure along with a critical overview of controversies and dilemmas encountered in practice. Special attention is paid to the criteria and conditions for the release of the fair consumer from remaining obligations, determining a period of conduct, the consumer's property that could be liquidated as a bankruptcy estate, with a comparative analysis of legislation and case law of comparable legal systems. The author concludes by providing an overall evaluation of the achievements of the Act from its enactment in January 2016 to the present as well as challenges that will have to be dealt with in the future by offering adequate legal regulations.

Key words: consumer bankruptcy, simple consumer bankruptcy proceeding, fair consumer, bankruptcy estate, release of the consumer from the remaining obligations